

Проаналізована японська наукова література, в результаті чого виявлено, що японські учені, підтримуючи в цілому курс Кабінету міністрів под керівництвом С. Абэ относительно сучасної України, тем не менше, в своєму більшості вважають, що Японія повинна зняти санкції та покращити стосунки з Росією.

Установлені ризики підвищення значимості російського фактора в українсько-японських стосунках та представлені рекомендації по подальшому углубленню стосунків між Україною та Японією.

Ключевые слова: українсько-японські стосунки, окупація Криму, санкції проти Росії, візит С. Абэ в Україну, візит П. Порошенко в Японію.

* * *

УДК 32.001(596.1):(470)+(477)

Черник П. П.,
кандидат політичних наук, доцент, начальник
кафедри іноземних мов та військового перекладу,
Національна академія сухопутних військ
ім. гетьмана Петра Сагайдачного (Україна, Львів),
perto.chernyk@ukr.net

Івахів О. С.,
кандидат політичних наук, начальник науково-
організаційного відділу, Національна академія
сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного
(Україна, Львів), os_ivah20061977@ukr.net

СИРІЙСЬКИЙ ВИМІР В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОТИСТОЯННІ СУЧАСНОСТІ

Аналізуються геополітичні аспекти участі Російської Федерації в збройному конфлікті в Сирії. Доведено, що основними причинами втручання в конфлікт є бажання російських політичних еліт відволікти увагу від української проблематики в частині що стосується анексії Криму та війни на Донбасі. Також, через декларувана боротьби з Ісламською Державою спробувати утримати союзний Росії режим Башара Аль-Асада та вийти з під санкційного тиску Заходу. Обгрунтовано, що сирійський вектор жодним чином не знімає для Росії «українське питання», однак дає українській стороні найцінніший ресурс – час, та слугує стратегічному виснаженню Росії.

Ключові слова: геополітичне протистояння, збройний конфлікт, міжнародний тероризм, міжнародна коаліція, міжнародні відносини.

Чи не найбільшою геополітичною подією сьогоднішня однозначно можна вважати анексію Криму Російською Федерацією (далі – РФ) та війну на Донбасі. Безперечно це подія глобального характеру, котра матиме найсерйозніші наслідки для укладу міжнародної системи сучасності. Після приходу до влади В. Путіна Росія почала відновлювати СРСР. У лютому 2010 року була проголошена нова військова доктрина, а в лютому 2013 року – нова зовнішньополітична доктрина. У ній заявлено, що Росія залишає за собою право захищати російське населення за межами території РФ. У результаті світова спільнота отримала війну в Грузії 2008 року, яка була заявою на ревізію системи міжнародних відносин.

В такому ж дусі була проведена спроба розколати Україну з огляду на її фактичне рішення рухатися в напрямку євроатлантичної інтеграції, що кардинально не збігається з геостратегічними цілями РФ. Безумовно, що без України, як духовно-інтелектуального, генетичного, територіального та суто промислового потенціалу відновлення Росії в якості гегемона не можливе в принципі [16]. Що в найширшому розумінні і є основними причинами агресії.

Тому режим В. Путіна вирішив розіграти «українську карту» саме через інструментарій гібридної війни, котра на нашу точку зору, в тому вигляді в якому була задумана, потерпіла повну поразку. З метою виходу з-під економічних санкцій, котрі стали прямою відповіддю Заходу на агресію проти України та завдають колосальну

шкоди економіці Росії, режим В. Путіна почав пошук шляхів виходу з цього виду протистояння. Вважаємо, що теперішня «сирійська проблематика» як раз і є одним з таких шляхів.

Громадянська війна в Сирії, котра триває з 2011 року між офіційним Дамаском на чолі з Башаром Аль-Асадом і Вільною Сирійською армією з одного боку та новоутвореною терористичною, незв'язаною Ісламською державою Іраку та Леванту (далі – ІДІЛ) з іншого боку, має прямий та безпосередній стосунок до російсько-української війни, так як відбувається в рамках однієї глобальної стратегії В. Путіна повернення РФ на світову арену в якості повноцінного гравця. Тому вивчення цього питання більш ніж актуальне, та буде корисним для науковців що досліджують проблеми міжнародних відносин як в Україні, так і серед широкого кола міжнародних експертів.

Відповідних аналітичних матеріалів на запропоновану тематику доволі багато, як в українському інформаційному просторі так і в закордонних виданнях. Однак практична більшість з них носить публіцистичний характер. Запропоноване дослідження одна з перших спроб надати проблематиці зважену наукову оцінку.

Мета роботи – виокремити низку геополітичних чинників «сирійського конфлікту», які впливають на перебіг теперішнього російсько-українського протистояння.

Об'єктом дослідження є глобальний контекст сирійського конфлікту та його наслідки для сучасної міжнародної системи.

Предметом дослідження є цілі та завдання російської стратегії в даному конфлікті у комплексному взаємозв'язку з цілями та завданнями РФ у геополітичному протистоянні з Україною.

Методи дослідження. В основу роботи покладено сучасну методологію геополітики, яка утвердилася як особлива галузь науки про міжнародні відносини під впливом критичних підходів кінця 80-х початку 90-х рр. XX ст. та актуальної дискусії з приводу глобалізації [1; 2; 9].

У березні 2011 року група сирійських студентів була заарештована в місті Дераа за написання політичних графіті на стінах будинків, після чого почалися акції протесту. Сирійський уряд відреагував на демонстрації застосувавши силу до протестуючих, в результаті чого по всій країні почали спалахувати повстання, які з часом переросли в повномасштабну громадянську війну. То ж у чому ключова причина даного конфлікту? Більшість експертів вважає що вона лежить у нафтогазовій (енергетичній) сфері [8].

У сирійській кризі енергетику слід розглядати в двох географічних масштабах. На рівні Сирії мова йде про прагнення учасників конфлікту взяти під контроль комплекси нафтовидобутку, щоб отримати для себе економічну вигоду. На регіональному рівні все пов'язано в першу чергу з тією роллю, яку може зіграти Сирія у транспортуванні енергоносіїв. Сирія межує з Іраком і Туреччиною і володіє виходом до моря, що перетворює її в ідеальний коридор для транзиту близькосхідного газу до Європи. До початку сирійської кризи Іран і Катар подумували про прокладання газопроводу для експорту ресурсів з їх загального гігантського родовища «Південний Парс». Катарський газопровід повинен був

пройти через союзні Саудівську Аравію та Йорданію, а іранський – через Ірак. Зрештою Дамаск в 2011 році віддав перевагу проекту Тегерана, чим залишилися вкрай незадоволені в Досі [8].

Провідні аналітики США проаналізували причини ірано-сирійського стратегічного партнерства: іранський ісламістський режим дав світському сирійському режиму імунітет від шийтського фундаменталізму в Лівані. Що ще важливіше, він надав йому підтримку в його ліванських авантюрах і захист від можливих протестів сунітської більшості в самій Сирії. Підкреслюється, що ірано-сирійський альянс набув довготривалих, стабільних на найближчу перспективу обрисів. Звідси робиться висновок про те, що в разі політичного виживання Б. Аль-Асада Іран виграє від цього найбільше. У такому випадку іранська сфера впливу буде зачіпати північні кордони Саудівської Аравії і Йорданії, а також південні рубежі Туреччини. З цього випливає, що США, Саудівська Аравія, Туреччина та Ізраїль повинні зробити все можливе для того, щоб запобігти такому розвитку подій [8].

Як продемонстрував розвиток подій російські ж інтереси чітко простежуються в бажанні Москви через Туреччину зв'язати Сирію з прокладанням газопроводу до Європи. Вхідження Кремля в сирійський конфлікт є ніщо інше, як спосіб утримати цей регіон під своїм контролем. Осінні 2015/ зими 2016 років бомбардування опозиційних сил авіацією РФ, а також мирних міст, ніяк не пов'язані з придушенням військових формувань ІДІЛ, а оголошені час від часу припинення вогню дуже нагадують ситуацію на Сході України і застосовуються здебільшого для перегрупування сил та засобів сторін конфлікту.

Важливо, що Близькосхідний конфлікт може так само як і український конфлікт призвести до застосування ядерної зброї Росією чи США, а також змусити Іран продовжити створення своєї ядерної бомби. Україна стурбована сирійським конфліктом не менше, аніж агресією з боку Росії на Донбасі та в Криму. Дозвіл щодо застосування збройних сил РФ президентові Росії Рада Федерації надала без посилання на Сирію, а чітко вказавши – за кордоном [6].

Саме в такому контексті і слід розглядати даний конфлікт. З огляду на фактичний провал Москви в «гібридній війні» проти України, збитий «Боїнг» над Донбасом влітку 2014 року, катастрофічне погіршення власної економіки через санкції від анексії Криму тощо, Кремль продовжує робити відчайдушні зусилля із розпалювання нових воєн по всьому світу, насамперед на Близькому Сході, сподіваючись цим втягнути в них США, щоб мати більшу «свободу рук» для тепер вже цілком законного вторгнення в Україну, і найголовніше повернення на світову арену в якості великого гравця.

Отже, у чому пріоритетні цілі В. Путіна у Сирії? У першу чергу – уникнути відповідальності щодо збитого «Боїнга». В. Путіну на певний час вдалося відвернути увагу від цієї проблеми. Керманіч Кремля пам'ятає про досвід «перезавантаження» стосунків з США у 2001 році, коли останні почали війну в Афганістані. Білий дім миттєво забув і війну в Чечні, і війну на Кавказі. Восени 2001 року Пентагон і ЦРУ звернулися за допомогою до РФ щодо будь-якої інформації про Афганістан [12].

Як тільки Росія оголосила про свою участь в сирійській війні, домінуючою ідеєю стало те, що Росія заходить в новий «Афганістан» радянського зразка – в трясину

затяжної війни на роки. У першу чергу, така думка виникла у арабів, і само собою, в українців, разом з передчуттям, що кремлівський режим не витримає подвійного воєнного навантаження [7].

Так, наприклад, під час війни в Лівії 2011 року американські сили воювали всього 10 днів, але випустили в першу добу 159 ракет «Томагавк». У 2003 році по Іраку було випущено 802 ракети «Томагавк». РФ випустила тільки 26 ракет «Калібр», причому ще старої радянської розробки. Якщо дивитися з російської сторони, то ця війна дійсно схожа на афганську. Але не радянську, а американську. На операцію «Enduring Freedom», розпочату 7 жовтня 2001. Тоді американські наземні сили майже не брали участі у штурмі позицій талібів, а лише забезпечували цілевказування американській авіації [12].

З боку сирійських повстанців війна є повним повторенням іншої війни – другої ліванської 2006 року, яка теж пройшла з російською і сирійською участю. Тільки тут сторони повністю помінялися ролями. Нагадаємо, що 12 липня 2006 року, в день запланованої передачі іранського ядерного досьє з МАГАТЕ в РБ ООН, диверсійні групи терористичного руху «Хезболла» з території Південного Лівану обстріляли і напали на блокпости ізраїльської армії. Тель-Авів відреагував на цю провокацію іранських підопічних та застосував танки і авіацію проти Лівану [12].

Однак більш, ніж за місяць війни ізраїльські танки не змогли просунути вглиб Лівану і на 20 км. Головну роль у стримуванні ударної сили ізраїльців – танкових клинів, зіграли поставлені з Сирії Б. Аль-Асадом російські ПТРК «Корнет». Уже після війни «Хезболла» поповнила свої арсенали цією зброєю ще на 5000 шт. Тоді ні Росія, ні Сирія не понесли жодної відповідальності за передачу зброї терористам. Ізраїль абсолютно нічого не зміг домогтися навіть з повною перевагою в повітрі [12].

У повністю ідентичній місцевості сирійські повстанці розстрілюють з ПТРК всю техніку Б. Аль-Асада, яка потрапляє в поле зору. При повній перевазі в повітрі сирійської і російської авіації і масовому застосуванні касетних і іноді високоточних бомб. Тепер головну цінність мають дві речі – це кількість ПТРК у Вільній Сирійській Армії і погода. Йшли розмови, щоб забезпечити повстанців і зенітними системами. Але треба мати на увазі, що самі росіяни і провокують спонсорів ВСА на передачу ПЗРК. Незважаючи на те, що ПЗРК не дістануть до Су-24 і Су-34, які працюють з великих висот. Зате стала очевидною чергова кремлівська пастка. Після притягнутих за вуха вербувальників ІДІЛ в Україні, вже пішла розкрутка іншої теми, що Україна передає терористам ІДІЛ ПЗРК, які можуть вистрілити не обов'язково по російських літаках [12].

Фактично передати ПЗРК ІГІЛ може тільки сама Росія, в тому числі і колишні українські, захоплені окупантами на складах української армії в Криму або на Донбасі. Крім цього, Росія і Б. Аль-Асад постійно провокували Туреччину вторгненнями літаків, що закінчилось збиттям російського Су-24 в кінці листопада 2014 року турецькими ВПС. В. Путіну вкрай необхідно якомога ширше розпалити війну і застосувати нову грандіозну провокацію з резонансом на весь світ, щоб змусити забути про свої українські «проблеми» і про Б. Аль-Асада. Саме в такому ключі ми пропонуємо розглядати загибель російського пасажирського літака над синайським півостровом та подальші теракти в Парижі в 2015 році.

Вранці 13.11.2015 року американський телеканал «Fox News» повідомив про знайдений таймер від бомби, що призвела до загибелі російського лайнера А321. Цю новину миттєво продублювали всі провідні ЗМІ. Час, виставлений на таймері, вказував: літак повинен був вибухнути через 2 години після вильоту, а не через 20 хвилин. Будь-який довідник видає – час польоту від Шарм-ель-Шейха до Петербурга – 5 г. 5 хв. Літак повинен був вибухнути на підльоті до України. Десь між Кримом і Херсонською областю [4].

Версія – вибух лайнера А321 робота спецслужб Росії, а не ІДІЛ, була висловлена незабаром після загибелі літака, і ґрунтувалася на припущенні, що так Кремль хотів обґрунтувати своє вторгнення в Сирію, але підтримки не отримала. Виявлення таймера розставляє все на свої місця. Загибель російського авіалайнера над Україною – це те, чого так бракує Кремлю. Не тільки в контексті завислого над ним меча трибуналу по МН17, але і як приводу для відкритого нападу на Україну. У Кремлі зрозуміли, чим загрожує підтвердження ФБР знахідки таймера, як і те, що не зможуть його заблокувати, так як самі просили про таке розслідування. Щоб переключити увагу, виграти час і отримати ідеологічні та інформаційні переваги, Кремль в той же вечір 13.11.2015 року влаштував бійню в Парижі [4].

Усі три вибухи в 21:20, 21:30 і 21:53 відбулися біля стадіону. З них два з самоліквідацією. Одночасно терористи учиняють розстріли в 4 точках: ресторани «Маленька Камбоджа» і сусідньому барі, а також в кафе і піцерії. Один шахід вибухає сам на бульварі Вольтарен, не зачепивши нікого. Близько 22 години бійня в театрі «Батаклан». Це бійня, яку не готували, об'єкти ударів вибрали в день теракту і без підготовки, маючи на меті отримати тільки максимум жертв [4].

Кремль, поспішно влаштувавши бійню в Парижі, намагається не тільки інформаційно сховатися від зріючого викриття його спецслужб в організації двох авіакатастроф, але і скинути уряд соціалістів у Франції і вирішити ряд пропагандистських завдань. Два масштабні теракти за рік в Парижі – це привід домагатися відставки Ф. Олланда. Схема Кремля проста: зіштовхнути Європу і арабів, ЄС із США. Кремль обіцяє ЄС своє воєнне заступництво замість США і натякає, що не буде заперечувати, якщо Франція відновить свою колоніальну імперію. Теракти в Парижі – лише ще один хід у цій «грі» з метою домогтися інформаційної переваги і відвернути увагу від боїв, що йдуть на Донбасі [4].

Стосовно ІДІЛ, то Росія воює тільки на словах. Тому зондаж прем'єра Іраку щодо нанесення російських авіаударів в Іраку, поки залишений без виразної відповіді. Ірак наполягати навряд чи стане, бо найімовірнішою ціллю будуть не бази ІДІЛ, а нафтові вишки в Мосулі. Більше того, для РФ бомбити ІДІЛ не цілком вигідно. Якщо ліквідувати ІДІЛ, то Б. Аль-Асад залишиться один на один з ВСА [6].

Б. Аль-Асад, розуміючи, що він є головним каменем спотикання і в будь-якому разі не зможе утримувати владу, сам попросив про свою відставку, але з гарантіями імунітету і безпеки. Влада повинна бути передана його раднику Алі Мамлюку. Сама відставка Б. Аль-Асада мала відбутися тільки після завершення розгортання російського контингенту в Латакії. Сам російський контингент повинен забезпечити захист алавітської

меншини, з якої походить сам Б. Аль-Асад і який спирається в основному на алавітів. Самі алавіти є головною потенційною мішенню повної етнічної і конфесійної чистки в разі падіння нинішнього режиму.

Таким чином бачимо, що Росія демонструє свою військову присутність в Сирії і підготовку до боротьби з ІДІЛ. Сирія стає головною «паралеллю» російської армії і найманців, де основне завдання полягає саме у примиренні з Заходом та розміну «українського питання».

Уся заготовка виглядала сприйнятливо, якби В. Путін не завдав удару Європі, організувавши гігантський потік сирійських біженців до Європи [3]. Не доводиться сумніватися, що в цих натовпах знаходяться і бойовики ІДІЛ, і офіцери сирійських спецслужб, завдання яких організувати провокації й викликати ненависть місцевого населення. Це має стати ударом по всіх європейських урядах, від Греції до Скандинавії, по самій Шенгенській зоні, по всьому ЄС, і особливо – по головних гуманістах, які є головними ініціаторами санкцій проти РФ [11].

Цікавим був хід Москви щодо перереєстрації ІДІЛ в якості терористичної організації, що також на пряму стосувалось України та переслідувало три мети: подати Б. Аль-Асада як борця з ІДІЛ, створити ґрунт для введення «миротворців» з РФ до Сирії та Іраку, а в перспективі – випробувати механіку перереєстрації терористичних «ДНР» і «ЛНР» в квазідержавну організацію «Новоросія». Кремль розуміє, що він програє цю війну, а варіант «відхід з Сирії в обмін на вхід в Україну» не склався. Захід відмовився прийняти пропозицію Б. Аль-Асада і Кремля та зареєструвати ІДІЛ в ООН як нову терористичну організацію [5].

Отже, вступ Росії у війну в складі шийтської коаліції Ірану на стороні Б. Аль-Асада не приніс стратегічного перелому на користь сирійського режиму, але лише прискорив збільшення передачі партій американської зброї поміркованим сирійським повстанцям в координації з арабськими союзниками США в регіоні. Масове застосування руйнівних боєприпасів на зразок касетних бомб і ракет «Смерч», бомб об'ємного вибуху ОДАБ-500, а також важких вогнететів «Буратіно»/«Солнцелёк», та ракетні пуски як з підводного човна в Середземному морі, так і з кораблів каспійської флотилії не принесли військам Б. Аль-Асада перемоги в прориві оборони повстанців ВСА [10].

Незважаючи на гучну пропаганду успіхів і повітряної могутності ВПС РФ, а також постійне підкреслення того, що нібито тільки Росія бомбардує Сирію легітимно, на російських літаках чомусь зафарбували розпізнавальні знаки. Цей парадокс абсолютно незрозумілий, тим більше, що це потрапляє на екрани російських телевізорів щодня. Однак, якщо подивитися на карту і проаналізувати, де саме збили російський бомбардувальник, цей парадокс можна буде легко пояснити. Через територію Туреччини проходить стратегічний нафтопровід Баку–Джейхан, який повністю знаходиться в зоні досяжності дії російської авіації. Уявимо, що неопізнаний літак (без знаків розрізнення) «випадково» нанесе удар по цьому трубопроводу. Що станеться з цінами на нафту?! Однозначно, підуть вгору, мабуть, це також одна із справжніх цілей операції РФ в Сирії. Саме цим і можна пояснити рішучість турків, коли вони збили російський бомбардувальник.

Отже, Туреччина збила літак, надавши докази порушення свого повітряного простору. Найцікавіше Туреччина – член НАТО. Фактично вперше в історії літак НАТО відкрито атакував і збив літак РФ. З членів НАТО, це єдина держава, для якої проблема Криму більш пріоритетна, ніж проблема Донбасу. Турки беруть участь у створенні мережі трубопроводів з транспортування каспійських вуглеводнів до Європи [15].

Ця подія створила відразу кілька проблем для Кремля. Це і заяви: «ми боремося з терористами», які відразу ж було поставлено під сумнів, це і удар по зовнішньополітичному іміджу країни, оскільки удар завдано державою, яку Росія не вважає рівноправним партнером. Розуміючи, що удар у відповідь по Турецьких ВПС – перш за все може призвести до відповіді від НАТО та перекриття проток з Чорного в Середземне море для російських військових суден, яке де-факто залишило б без постачання російське угруповання в Сирії, керівництво Кремля відкрито вдалось лише до дипломатичних та економічних контрзаходів [15]. Щоправда тут варто визнати значно дієвішими приховані заходи, оскільки практично власне з даного часу в по всій Туреччині відбувається активізація терористичних актів, громадського невдоволення, і як наслідок, спроба державного перевороту, жорстоке придушення якої викликало вкрай негативний резонанс у світовій спільноті та зближення з РФ [14].

Отже можливий сценарій для Кремля знову перенесення уваги на українські проблеми. Свого часу Сирійська проблема виникла як спосіб відвернути увагу від української кризи. І на сьогодні як Україна так і Сирія залишаються певним маятником відволікання уваги світової спільноти від провалів Росії то тут, то там. Не зважаючи на масштабне перебазування частин Західного військового округу Збройних Сил РФ впритул кордонів України, суттєву активізацію проведення планових та раптових перевірок військ (Кавказ–2016) на пряме вторгнення РФ швидше за все не піде, однак з іншого боку, враховуючи специфіку української внутрішньої і зовнішньої політики як важіль впливу цей сценарій розвитку подій залишається [15].

Найбільш логічним, на наш погляд, можуть бути три напрямки відновлення російської «активності» в Україні: ескаляція на Донбасі. Шляхом провокацій змусити українських силовиків до масштабної відповіді; зліпити з Криму образ жертви. Варто очікувати і провокацій з кримськими татарами; викликати політичну кризу всередині самої України. Українські популісти і любителі «ділити політичний вплив» роблять для В. Путіна набагато більше ніж власне сама окупація тощо [15].

Висновки. Переслідуючи мету увійти у світову коаліцію по боротьбі з тероризмом у вираженні ІДІЛ та спробою підняти ціну на нафту, що вилілося у відправку військових сил далеко за межі того, що світова спільнота теоретично готова була б вважати зоною інтересів Росії – кремлівський режим зайшов у заборонену сферу – у відносини між сунітами і шиїтами. Результатом цього став практично миттєвий світовий консенсус щодо неможливості терпіти подібні виклики. Бомбардування мирних міст Сирії, й особливо атака на гуманітарний конвой ООН у вересні 2016 року тільки посилили розбіжності між РФ та Заходом. Росія все більше потрапляє а в міжнародну ізоляцію, а фіаско режиму Башара Аль-Асада тільки питання часу.

Разом з тим, практично неминуча поразка РФ в Сирії не знімає з порядку денного український конфлікт однак дає Україні найцінніший ресурс – час, та однозначно слугує стратегічному ресурсному виснаженню противника (РФ) в найширшому розумінні. Отже, загалом жорстка позиція США (НАТО) щодо проблематики Сирії та відповіді РФ на її системні провокації в глобальному контексті конфлікту носить для України виключно позитивний характер, разом з тим, певні загрози залишаються й надалі. Постає риторичне запитання: чи залишить (перестане) Кремль розігрувати «українську карту»?!. Буде слушно стверджувати, що «українське питання» й надалі залишатиметься у фокусі кремлівських еліт. Замість обмеженого контингенту своїх регулярних сил головними інструментами В. Путіна з дестабілізації всієї України стануть больові точки українського суспільства, які назбиралися (внутрішньополітичні, економічні, соціальні) і які, на думку Кремля, треба активно розігрувати.

Список використаних джерел

1. Бучин М., Гетьманчук М., Ільницька У. та ін. Основи теорії міжнародних відносин [Текст]: навчальний посібник / М. Бучин, М. Гетьманчук, У. Ільницька та ін. – Львів: Академія сухопутних військ, 2010. – 240 с.
2. Геополітика. Військово-політичні аспекти [Текст]: навчальний посібник / О. Бойко, Ю. Бураков, П. Черник та ін. – Львів: ЛІСВ НУ «ЛП», 2008. – 343 с.
3. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... [Електронний ресурс] / В. Горбулін. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viy-na-vse-tilki-pochinayetsya-_html.
4. Климовский С. Имперская «игра» Кремля: кровавый ход в Париже / С. Климовский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/imperskaya-igra-kremlya-krovavyyi-hod-v-parizhe.html>
5. Климовский С. Кремль взял глобальный курс на разжигание региональных войн / С. Климовский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/kreml-vzjal-globalnyiy-kurs-na-razzhiganie-regionalnyih-voyn.html>
6. Климовский С. Сирийская авантюра России: ставки будут расти / С. Климовский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/siriyskaya-avantyura-rossii-stavki-budut-rasti.html>
7. Королева А. У фондов нашлись собственные резервы / А. Королева // «Expert Online» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expert.ru/2016/08/3/rezervyi>
8. Крыжановский С. Геополитика и геэкономика войны в Сирии: игроки, интересы, стратеги / С. Крыжановский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/geopolitika-i-geekonomika-voynyi-v-sirii-igroki-interesyi-strategii.html>
9. Кудряченко А. Геополитика [Текст] / Кудряченко А., Рудич Ф., Храмов В. – К.: МАУП, 2004. – 293 с.
10. Смолянский А. Сирийский миттельшпиль Кремля / А. Смолянский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/siriyskiy-mittelshpil-kremlya.html>
11. Смолянский А. Катарская заготовка Кремля: продать сирийскую «козу» и отвлечь от Украины и «Боинга» / А. Смолянский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/katarskaya-zagotovka-kremlya-prodat-siriyskuuyu-kozu-i-otvlech-ot-ukrainyi-i-boinga.html>
12. Смолянский А. Цели Путина сирийской операции и афганская заготовка Кремля / А. Смолянский // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/tseli-putina-siriyskoj-operatsii-i-afganskaya-zagotovka-kremlya.html>
13. Солопов М. «Кавказ» с сирийским уклоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gazeta.ru/army/2016/09/14/10193291.shtml#>
14. Требор И., Зеленюк К. Чем грозит Украине дружба Путина с Эрдоганом / И. Требор, К. Зеленюк // Сегодня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/politics/pnews/chem-grozit-ukraine-druzhiba-putina-s-erdoganom-741578.html>
15. Тышкевич И. Три направления активности России в Украине после турецкого инцидента / И. Тышкевич // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/geopolitics/tyshkevich-3-meri-aktivnosti-rossii-v-ukraine-posle-tureckogo-incidenta.html>

ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/tri-napravleniya-aktivnosti-rossii-v-ukraine-posle-turetskogo-intsidenta.html>

16. Украинский синдром Путина: ослепленный желанием [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sprotyv.info/ru/news/12076-ukrainskiy-sindrom-putina-osleplenny-zhelaniyami>

References

1. Buchyn M., Get'manchuk M., Il'nyc'ka U. ta in. Osnovy teorii mizhnarodnyh vidnosyn [Tekst]: navchal'nyj posibnyk / M. Buchyn, M. Get'manchuk, U. Il'nyc'ka ta in. – L'viv: Akademiya suhoputnyh vijs'k, 2010. – 240 s.

2. Geopolityka. Vijs'kovo-politychni aspekty [Tekst]: navchal'nyj posibnyk / O. Bojko, Ju. Burakov, P. Chernyk ta in. – L'viv: LISV NU «LP», 2008. – 343 s.

3. Gorbulin V. Gibrydna vijna: vse til'ky pochynajet'sja... [Elektronnyj resurs] / V. Gorbulin. – Rezhym dostupu: http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-vijna-vse-tilki-pochinayetsya_.html

4. Klimovskij S. Imperskaja «igra» Kremlja: krovavij hod v Parizhe / S. Klimovskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/imperskaja-igra-kremlja-krovavij-hod-v-parizhe.html>

5. Klimovskij S. Kreml' vzjal global'nyj kurs na razzhiganie regional'nyh vojn / S. Klimovskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/kreml-vzjal-globalnyj-kurs-na-razzhiganie-regionalnyh-vojn.html>

6. Klimovskij S. Sirojskaja avantjura Rossii: stavki budut rasti / S. Klimovskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/sirojskaja-avantjura-rossii-stavki-budut-rasti.html>

7. Koroleva A. U fondov nahlis' sobstvennye rezervy / A. Koroleva // «Expert Online» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://expert.ru/2016/08/3/rezervy>

8. Kryzhanovskij S. Geopolitika i geoekonomika vojny v Sirii: igroki, interesy, strategii / S. Kryzhanovskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/geopolitika-i-geoeconomika-vojny-v-sirii-igroki-interesy-strategii.html>

9. Kudrjachenko A. Geopolityka [Tekst] / Kudrjachenko A., Rudych F., Hramov V. – K.: MAUP, 2004. – 293 s.

10. Smoljanskij A. Sirojskij mittel'shpil' Kremlja / A. Smoljanskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/sirojskij-mittelshpil-kremlja.html>

11. Smoljanskij A. Katarskaja zagotovka Kremlja: prodal' sirijskiju «kozju» i otvlech' ot Ukrainy i «Boinga» / A. Smoljanskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/katarskaja-zagotovka-kremlja-prodal-sirijskiju-kozu-i-otvlech-ot-ukrainy-i-boinga.html>

12. Smoljanskij A. Celi Putina sirijskoj operacii i afganskaja zagotovka Kremlja / A. Smoljanskij // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/tseli-putina-sirijskoj-operacii-i-afganskaja-zagotovka-kremlja.html>

13. Solopov M. «Kavkaz» s sirijskim ukonom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.gazeta.ru/army/2016/09/14/10193291.shtml#>

14. Trebor I., Zelenjuk K. Chem grozit Ukraine družba Putina s Jerdoganom / I. Trebor, K. Zelenjuk // Segodnja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.segodnja.ua/politics/pnews/chem-grozit-ukraine-družba-putina-s-erdoganom-741578.html>

15. Tyshkevich I. Tri napravlenija aktivnosti Rossii v Ukraine posle tureckogo incidenta / I. Tyshkevich // Hvylja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hvylya.net/analytcs/geopolitics/tri-napravleniya-aktivnosti-rossii-v-ukraine-posle-turetskogo-intsidenta.html>

16. Ukrainskij sindrom Putina: osleplenny zhelanijami [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sprotyv.info/ru/news/12076-ukrainskiy-sindrom-putina-osleplenny-zhelaniyami>

Chernyk P. P., candidate of policy sciences, Assistant professor, Head of the foreign languages and military translation department, National Army Academy named after hetman Petro Sahajdachnyj (Ukraine, L'viv), perto.chernyk@ukr.net

Ivahiv O. S., candidate of policy sciences, Head of science and organization department, National Army Academy named after hetman Petro Sahajdachnyj (Ukraine, L'viv), os_ivahiv20061977@ukr.net

Syrian dimension in Russian-Ukrainian geopolitical confrontation of modernity

This article analyzes the geopolitical aspects of Russian participation in armed conflict in Syria. It is proved that the main cause of interference in the conflict is the desire of the Russian political elite to divert attention from problems on Ukrainian

side concerning the annexation of the Crimea and the war in Donbas. Besides, due to the declaration of fight against the Islamic State to try to keep the alliance regime of Bashar Al-Assad and get out of the sanction pressure of the West. Proved that Syrian vector does not remove Russia «Ukrainian question», but it gives the most valuable resource to the Ukrainian side – time and serves as a strategic exhaustion of Russia.

Keywords: geopolitical confrontation, armed conflict, international terrorism, international coalition, international relations.

Чернык П. П., кандидат политических наук, доцент, начальник кафедры иностранных языков и военного перевода, Национальная академия сухопутных войск им. гетмана Петра Сагайдачного (Украина, Львов), perto.chernyk@ukr.net

Ивахив О. С., кандидат политических наук, начальник научно-организационного отдела, Национальная академия сухопутных войск им. гетмана Петра Сагайдачного (Украина, Львов), os_ivahiv20061977@ukr.net

Syrian dimension in Russian-Ukrainian geopolitical confrontation of modernity

Анализируются геополитические аспекты участия Российской Федерации в вооруженном конфликте в Сирии. Доказано, что основные причины вмешательства в конфликт это желания российских политических элит отвлечь внимание от украинской проблематики в части, что касается аннексии Крыма и войны на Донбассе. Также благодаря декларированию борьбы с Исламским Государством попытаться удержать союзный России режим Башара Аль-Асада и выйти из-под санкционного давления Запада. Обосновано, что сирийский вектор никоим образом не снимает для России «украинский вопрос», однако дает украинской стороне самый ценный ресурс – время, и способствует стратегическому истощению России.

Ключевые слова: геополитическое противостояние, вооруженный конфликт, международный терроризм, международная коалиция, международные отношения.

* * *

УДК 32.323

Чуприй Л. В., доктор політичних наук, кандидат філософських наук, Директор Центру соціально-політичних досліджень «Генеца», доцент кафедри соціології та політології Національного авіаційного університету (Україна, Київ), chupriy2006@ukr.net

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПТУ «МІЖ'МОР'Я» В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Аналізуються ідеї польських, українських, литовських дослідників щодо реалізації концепту «Міжмор'я», що сприятиме формуванню потужного геополітичного союзу країн Центральної та Східної Європи (Польща, Україна, Литва, Латвія, Естонія та ін.). Розглядається концепція «протеметизму» Юзефа Пілсудського щодо формування геополітичного союзу незалежних країн між Балтійським, Адріатичним, Чорним і Каспійським морями. Досліджуються ідеї Зіґфріда Мейєрвіца, який вніс значний вклад у розробку програми розвитку країн Міжмор'я. Аналізуються погляди М. Грушевського, який доводить, що географічні особливості України, а саме – водні артерії, ведуть до комунікаційного центру – Чорного моря, що має значне геополітичне значення і відповідає українським національним інтересам. Досліджуються погляди С. Рудницького, який обрuntuвав значення Чорного моря для розвитку нашої країни в історичному розрізі й накреслив можливі сценарії розвитку України, передбачаючи налагодження сполучення через мореплавні канали між Чорним, Балтійським морем та Каспієм. Розглядаються ідеї А. Синявського, який детально аналізує географічне становище України в динаміці історичного розвитку з урахуванням тогочасних реалій, розкриваючи значення територій нашої держави як транзитної, а також достатньо індустріально розвинутої країни регіону.

Ключові слова: геополітика, Міжмор'я, геополітичний союз, протеметизм.

В умовах посилення міжнародних викликів, перед обличчям російської агресії, поширенням ідей «російського міра», актуалізується питання щодо більш ґрунтовного дослідження і практичного впровадження концепту «Міжмор'я», що сприятиме формуванню потужного геополітичного союзу країн Центральної та Східної Європи (Польща, Україна, Литва, Латвія, Естонія та ін.).